

SZENTMÁRTONI JÁNOS
A kispróza nagymestere

Ferdinandy Györgyről természetesen már kezdő költő koromban is hallottam, szindbádi kalandok és ulisszezi bolyongás hőseként élt bennem – de személyes kapcsolatunk akkor kezdett igazán elmélyülni, amikor a fejébe vette, hogy ízelítőt nyújt a legújabb magyar költészetből a karibi térség olvasóinak. Olyan képtelennek tűnt az ötlet, hogy rögtön megtetszett. Ekkor vált világossá számomra, hogy Gyuri hosszú évek óta fordítja spanyolra feleségével, Marival a kortárs magyar irodalmat, amely munkának már számos megjelent kötet a gyümölcse. Hálás vagyok neki, amiért engem szemelt ki arra, hogy segítsek anyagot gyűjteni az antológiához, amit aztán nagy érdeklődés közepette be is mutattunk 2006-ban a portorikói és a dominikai könyvheti rendezvényeken vele és Oravec Péter költőtársammal. Azután több kötetét szerkesztettem is a Magyar Naplónál, és én készíthettem életmű-interjúját a folyóirat számára.

Mindig megejt a közvetlensége, jó kedélye, humora, hogy mentes minden allúrtól, hogy a fiatalokhoz is a lehető legtermészetesebben fordul oda, hogy mindmáig elzarándokol mindenhová, ahová szeretettel hív-

ják, és ahol kíváncsiak rá. Élhetne begubózva is, egy igen mozgalmas és tapasztalatokkal gazdag életúttal a háta mögött, emlékeit rendezgetve – de ő a legaktívabb íróink közé tartozik, aki szivacsaként szívja magába a világot, még ha sokszor fájdalmas is, hogy idegrendszerén, elméjén, szíven átszivárogtatva, szavakba öntse a legfrissebb élményeket is.

Ferdinandy a kispróza nagymestere – szoktuk mondani –, akinek tekintélyes életműve darabjaiból igenis kirakható az a bizonyos nagyregény, amely ellen olykor ő maga is ágál. 1956 után hiába vetette a világ legkülönbözőbb pontjaira a történelem forgószele, mind franciá földön, mind Portorikóban, mind pedig Miami-ban magyar író maradt, aki sokáig csupán az anyanyelvében őrizhette, nevelgethette kényszerűségéből elhagyott hazáját. A nagy hazatérés elmaradt, vallja sokszor, mert fél évszázad száműzetését nem lehet egyik napról a másikra jóvátenni vagy ellensúlyozni. De őt a megbocsátás és az itthon maradtak iránti részvét vezérli, és őszintén szurkol a maiaknak, hogy egy jobb és igazabb világot tudjanak fölépíteni az elkövetkező nemzedékek számára. Mert szurkolni megtanult már húszévesen a Fradi-pályán. És mi, olvasói, barátai sem bánjuk annyira, hogy az otthonkeresés mindmáig tart a lelkében, mert így újabb és újabb alkotásokkal ajándékoz meg minket évről évre, amelyekből sokat tanulhatunk.

OLÁH JÁNOS
Haza mindenütt

„– Tudod – mondta nekem ez a férfi –, én már nem vágyódom haza. A mi világunk elmúlt. A szemlélődést, az álmodozást otthon is kiszorította a rohanás. (...) Szemlélődni, álmodozni – mondta ez a stockholmi barátom – ma már csak az Északi-sarkon lehet.”

Az *Ólmos eső* című elbeszélésből való ez a néhány sor. Akárhány Ferdinandy-írást elolvastam az író alkotói és emberi önarcképét keresve, mindig ide kellett visszatérnem, ehhez a szemérmesen egy stockholmi barát nyúl farknyi monológjába bújtatott vallo-máshoz, amely egyszerre életelv és ars poetica.

Szemlélődés, álmodozás, az Északi-sark és a haza, ezek azok a koordináták, amelyek a Ferdinandy-írá-sok erőterét meghatározzák. A szemlélődés, valamint

az álmodozás fénytörései színezik az idézett elbeszélésben már-már idillivé a megaláztatásokkal, kudarcokkal, kiteszítottsággal terhes kamaszkor élményeit. Olyan különös, hideg – majdnem azt mondtam: hideglelős – idillé, amely fényévnyi távolságra van a minden idill lényegét adó szentimentalizmustól.

Ady szavaival élve északfok, titok, idegenség itatja át ezt az amúgy féltő, aprólékos műgonddal, bensőséges szeretettel megidézett világot. Így van ez akkor is, ha Adyt, az ő prófétai küldetéstudattól áthatott szavait idézni nem egészen rendjén való azzal az íróval kapcsolatban, akit „a mellőzöttek, a vélt vagy valódi áldozatok iránti rokonszenv” vezet írói útján. A maga északfokát, annak idegenség-élményét, végtelenbe nyúló távlatát és távlattalanságát Ferdinandy a nyüzsgő trópusokon találta meg. A hangos és barátságos bennszülöttek között kellett rádöbbenie, mit is jelent igazán és végletesen idegennek lenni.

Az itt közölt három laudáció Ferdinandy György születésnapjára hangzott el a Magyar Írószövetségben, 2015. október 13-án.

Rájött, minden másutt is megtalálható, nem csak a saját helyén. Ez is egyike a Ferdinandy-írások sugallta szertelen tanulságoknak. Egyedül a haza az, amely nemhogy másutt, de ott sem lelhető föl, ahol hagytuk. Ezért egész életünk folyamán keresnünk kell – önmagunkban, emlékeinkben, másokban –, ahogyan ezt az író is teszi, mindenütt, még a hajnali repülőjáratokon gubbasztó újkori hazátlan proletároknak is.

„Engem – írja – amolyan kalandorfélének tartanak. Világutazónak. (...) Pedig nem vagyok kalandor. Hiába éltem három kontinensen, és harminchárom helyen, nekem hiányzik – igen, még ma is! – minden régi helyszín, ahol megvettem a lábamat. Ezért is jöttem haza, fél évszázad után. Más kérdés, hogy itthon, a szülőföldemen sem találtam meg magam.”

Illyés Gyula a hazát a magasba helyezte, amikor úgy érezte, körülöttünk, a mindennapjainkban, és talán már bennünk is elveszett. Ferdinandy a mindennapok, a földhözragadt tökéletlenségek, a mellőzöttek, a vélt vagy valódi áldozatok sorsának krónikásaként nem képes ebbe a kényszerűségbe belenyugodni, ott keresi a hazát, ahol annak lennie kéne, az anyaföldön, mindnyájunkban és önmagában.

Ezért lett '56-os menekültként Párizsban francia író. Újságcikkkel kezdte egyetemistaként. Úgy érezte, mindenképpen meg kell értetni a mi nagy, közös magyar igazságunkat a franciákkal, akik közül sokan nem értették, különösen nem azok a kommunista évfolyamtársak, akik szemében ők, az '56-os fiatalok fasiszták voltak, fasiszták, akik meg akarták dönteni a nagy Szovjetuniót, a kommunista világpolgárok reménységét. Odá-

ig mentek, hogy még a menzáról is kitiltották a magyarokat, őrseget szerveztek, nehogy ebédhez jussanak.

Azt nem tudhatjuk, mit értettek meg e lelkes magyarázatokból a bigott francia kommunista ifjak, de Ferdinandy egy darabig francia író maradt, megjelent néhány könyve, bizonyos elismertséget is kivívott velük, aztán mégis úgy döntött, visszatér a magyar nyelvhez. Talán rájött, ez az ő igazi, határtalan és mindent megbocsátó hazája. Leghűségesebb társ a keresésben, az otthonosság érzésének keresésében. És maga is egyféle haza, otthon, ahol jól érezheti magát mindenki, aki e lelki közösség több évezredes sugallatára képes ráhangolódni. Író és olvasó egyaránt, de a szóbeliség hullámhosszát keresgélő kocsmai mesélő és hallgató ugyanúgy. Ferdinandyt is ez utóbbi – bevallottan olyannyira kedvelt – szerep sodorta a nyelv újjászületési misztériumának közelébe, azaz avatta annak idején öntudatlanul is íróvá.

Végül is, ha a magyar nyelv zárt és mégis végtelennek tetsző közösségi tudata az író igazi hazája, Ferdinandy Gyuri – avagy Yuri, ahogyan magát az '56-os búcsú perceiben megörökítő elbeszélés vagy regény alteregójaként megörökíti – hazatalált. Ő azonban mégis, még mindig tovább keres, és talál is néha olyan pillanatnyi pontokat, ahol „a mai farkas világban is szelíd, megértő és toleráns” maradhat az ember, azaz megbékélhet önmagával.

Mi mást kívánhatnánk örök kereső barátunknak most, nyolcvanadik születésnapján, mint hogy keresen tovább. Keresse az igaz hazát, igazi önmagát! Mert a keresés éltet.

CSENDER LEVENTE

A globetrottert utolérte a 80

Akarsz találkozni egy élő legendával? Gyere, bemutatom neked, mondta a Hajdúböszörményi Írótáborban az államtitkár, és bemutatta Ferdinandyt az illetőnek. Így születnek a legendák. Akkor csak hetvennyolc éves volt. Most meg nyolcvan. Az utolsó nagy bölények egyike.

Többünknek megadatott, hogy ez az élő legenda barátságába fogadjon. A Vas Gereben utcai lakásának ajtaja nyitva van, kéziratokkal vagy anélkül bármikor be lehet csöngetni hozzá, és örül, hogy jöttél.

Enni, inni ad. Elkezdesz beszélgetni vele, és rájössz, hogy egy élő irodalmi lexikon, történelem- és útikönyv, lehet beszélgetni vele Puskásról, Határ Győzőről, Márairól, Füst Milánról, Céline-ről, az emigrációról, az '56-os forradalomról, a franciákról, a karibi nőkről és a portorikói rumról. Igazából bármiről, mert olyan világismerete van, amit bármédig lehet hallgatni. Lehet vele röhögni, és lehet tanulni tőle. Érti és szereti a hülyeséget, mert minden komolysága ellenére tudja, hogy ezt az egészet jól ki kell röhögni.

Mit tanultam Ferdinandytól? Azt, hogy a rövid mondat is mondat. Sőt! Röviden is meg lehet írni, amit mások hosszan. Csak akkor valamiért nem hiszik el, hogy igazi író vagy. Meg azt is tanultam, hogy prózát írni csak komolyan lehet, minden reggel fel kell kelni, és csinálni kell. Nincs hétvége, nincs más-